



## ANA DEANOVIĆ (1919–1989) In memoriam

Nagla, iznenadna smrt drage kolegice Ane Deanović prekinula je jedan izniman stvaralački napon i nasilno zaustavila njezino angažirano sudjelovanje u svim problemima tumačenja i zaštite naših umjetničkih i povijesnih spomenika, ali nije okrnjila ulog i smisao jednoga, uvjereni smo, radno iznimno ispunjenoga života. Doista, malo je tko poput Ace unio u svoj posao toliko ljubavi i znanja, a samo oni odabrani dosegli su uvjerljivost i zrelost sudova kakvima se ona odlikovala. Zbog toga je u našoj struci postala svojevrstan pojam metodičnosti i iskustva, a to će svakako ostati i nakon fizičkoga nestanka, jer je njezina intelektualna i moralna baština ugrađena u same temelje hrvatske povijesti umjetnosti.

Lani objavljenom i nagrađenom knjigom o zagrebačkoj katedrali Ana Deanović je zaokružila jednu od tema koja ju je posebno dugo zaokupljala, te dočekala nešto širi javni odjek i određeno priznanje. Iza te knjige, međutim, stoje desetljeća upornog istraživanja, stoje empirijski problemi konzervatorske i restauratorske naravi, stoje atributivne analize i stilsko-teorijska promišljanja, stoje stotine pročitanih knjiga i deseci

vlastitih prethodnih specijalističkih tekstova, stoje predanost i posvećenost zadatku, stoje prodoran kritički um i duh. Stoga Ani Deanović dugujemo najveći dio onoga što znademo o dubinskim slojevima najznačajnijega spomenika grada u kojem živimo, a dugujemo joj i poštovanje što je održala svijest i poticala kolektivnu savjest da je neophodno posebno štiti one spomenike koji predstavljaju sam identitet Zagreba – kako u slučaju stolne crkve i kapele sv. Stjepana tako i u slučaju takozvane obnove Jezuitskog samostana.

Ali njezin radni dijapazon bio je mnogo veći i svojim je savjetima i istraživanjima sudjelovala u mnogim akcijama od Ohrida do Poreča, od Limske drage do Kalnika, od Svetvinčenta do Lobora, od Zadra do Dubrovnika. U brojnim publikacijama oglasila se priložima o freskama i o minijaturama, o gotičkim i o renesansnim autorima, o francuskim ili o talijanskim doprinosima i utjecajima. Ana Deanović nije pisala odveć mnogo, već se javljala isključivo onda kada je imala što novo i utemeljeno kazati, odnosno onda kada bi problem sagledala s raznih strana i gotovo ga iscrpila. A ipak je saldo njezinih radova ne samo neusporediv po solidnosti nego i iznenađujuće širok i velik.

Posebnu specijalističku sklonost imala je prema fortifikacijskoj arhitekturi, i tu je njezin doprinos osobito nemimolazan i nezamjenjiv. Gotovo da nema značajnije utvrde koju nije obradila, neke u monografskim studijama a druge u panoramskim pregledima. Na taj je način također proširila područje povijesnoumjetničkog bavljenja od uže oblikovnih prema šire povijesnim, prostornim i civilizacijskim pitanjima.

Radeći u Akademijinu Kabinetu za arhitekturu i suradujući s našim, sveučilišnim Institutom za povijest umjetnosti, Ana Deanović je popunila brojne praznine u umjetničkoj topografiji hrvatskih krajeva. Razumije se da je njezina prethodna konzervatorska praksa stvorila pretpostavke za kasnije značajke sinteze. Tekst koji nam je prije nekoliko mjeseci predala za »Prelogov zbornik« možemo danas shvatiti kao svojevrstan teorijski testament na području obnove i zaštite spomenika. Odajući počast profesoru Prelogu, koji ju je i sam iznimno cijenio, a pozivajući se na neke teze Ljube Karamana, s kojim je radila u doba svojega formiranja, naša se neprežaljena kolegica i nehoteć, bez pretencioznosti, svrstala uz bok svojih najvećih uzora i sigurno će se pamtiti u nizu korifeja struke.

S dragom Acom nisam se osobno odveć često susretao niti dijelio područje bavljenja. Ali zanimanje koje je pokazivala i prema modernoj, suvremenoj umjetnosti te otvorenost kojom je pristupala kolegama, učinili su da neki susreti postanu rijetko srdačni i upravo nezaboravni. Na retrospektivi Ernesta Tomaševića ispričala mi je kako je u mladosti učila crtanje kod istoga slikara, a ta činjenica kao da tumači plodnu i duboku dvojnost njezine naravi: kreativnu toplinu i mentalnu disciplinu, a to je odlikovalo i njezina samozatajnoga likovnog učitelja. Zauvijek ću pamtiti posljednji posjet Aci u njezinu kabinetu, kada je u višesatnom razgovoru temperamentno i živo branila svoja mišljenja o gradu i polemički a argumentirano ocjenjivala neuralgične točke aktualne zagrebačke situacije. U njezinu znanstvenom etosu i erosu doista nije bilo nikakvih znakova zamora ili odustajanja.

To je tužnije i tragičnije što se sada neočekivano rastajemo s takvom osobom, kojoj dugujemo priznanje za učinjeno povijesnoumjetničko djelo i zahvalnost za darovano prijateljsko povjerenje.

Neka je vječna slava kolegici Ani Deanović!  
(riječ prilikom oproštaja na Mirogoju)

Tonko Maroević